

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.371
10 d'abril del 2018

SUMARI

- 1 Josep Ruaix ► “Contínuament trobo persones que han après amb les meves fitxes i que fins les conserven”
- 2 Jordi Badia i Pujol ► ‘Generar’, un verb empobridor
- 3 Maria Rodríguez Mariné ► No sabem humiliar adversaris
- 4 Gabriel Bibiloni ► Parlem d’escorcollar
- 5 Rudolf Ortega ► I per què es parla el català?
- 6 Quim Monzó ► Per no parlar dels pronoms febles
- 7 Pau Vidal ► El catanyol es cura
- 8 Antoni Llull Martí ► Marques de cotxes
- 9 Enllaços i convocatòries

InfoMigjorn és un butlletí setmanal que recull informacions d'actualitat sobre llengua catalana.

ISSN 2462-7003 Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php> Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat   @InfoMigjorn

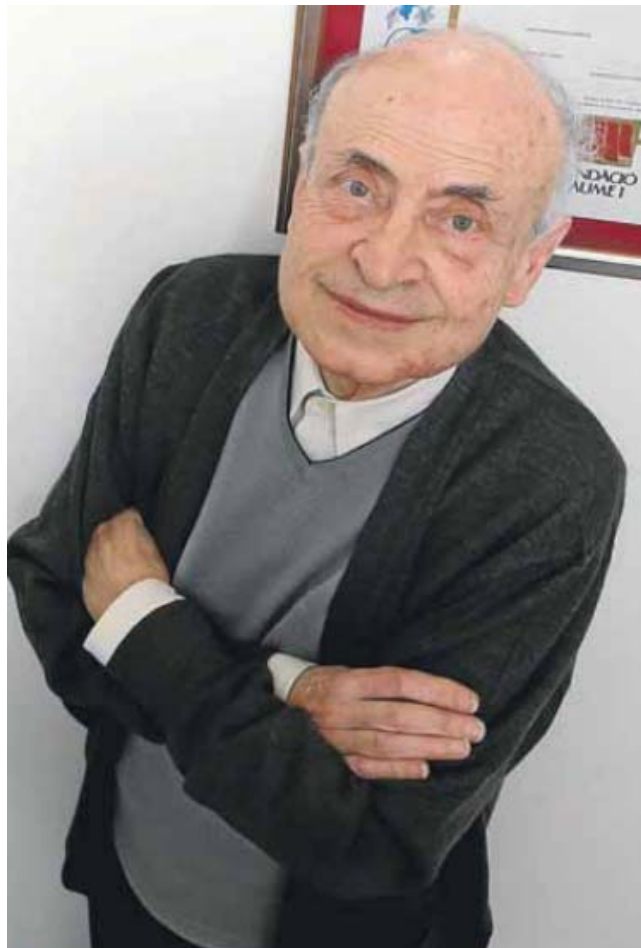
1 Josep Ruaix: “Contínuament trobo persones que han après amb les meves fitxes i que fins les conserven”

Entrevista de **Pere Bosch i Cuenca**. Fotografia d'**Andreu Puig**

Presència, 04/03/2018

http://projectetraces.uab.cat/tracesbd/presencia/2018/presencia_a2018m2d4n2298p32.pdf

Josep Ruaix i Vinyet (Moià, 1940) és sacerdot i gramàtic, però també es va convertir en emprenedor des del moment en què va decidir editar les fitxes que havia començat a elaborar al Seminari de Vic i que havia ideat per tal d'ensenyar català. Els manuals *El català en fitxes* (1968), *Català fàcil* (1983) i *El català* (1984), dels quals se n'han fet successives edicions, han tingut un gran èxit i han ajudat diverses generacions a aprendre la llengua catalana. Posteriorment ha publicat altres llibres, com ara *Punts conflictius de català*, *Deu estudis sobre normativa lingüística* (1989), *La conjugació dels verbs* (1990), *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui* (1994-95), *Diccionari auxiliar* (1996), *Català progressiu* (1997), en dos volums, i *Català complet* (1997-98), en tres volums; aquests dos últims títols, amb reedicions posteriors. Més recentment, ha publicat el *Nou diccionari auxiliar* (2011) i un *Diccionari de barbarismes* (2011) i *Estudis de llengua*, tots tres a l'editorial Claret.

D'on va sorgir la seva passió per la llengua?

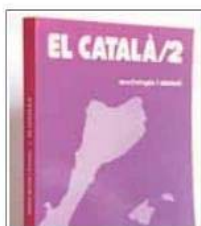
Jo sempre he tingut una predisposició per la llengua i la literatura, i m'agradava especialment la llengua bonica, literària. Jo soc de Moià i tota la vida he estat en aquesta població. Recordo que de petit anava a l'església i m'encantava quan algun dels capellans feia un sermó de bon gust. El moment decisiu va ser quan vaig anar al Seminari de Vic a estudiar. Aleshores tenia 14 anys i em va passar una cosa semblant a la que li va passar a Pompeu Fabra quan en tenia

15 i que és una anècdota molt coneguda. Fabra parlava el català i en aquell temps hi havia la diglòssia, que ara també hi és una mica. Segons què es feia en castellà i segons què es feia en català. La conversa normal es feia en català, però quan s'escribia es feia en castellà. Fabra havia d'escriure una carta als seus nebots i va començar a redactar: “*Queridos sobrinos...*”. Aleshores es va aturar i es va preguntar: “Com és que habitualment els dic nebots i aquí els tracto com a *sobrinos*?” I va decidir que a partir d'aquell moment els diria “Estimats nebots”. Com que no havia estudiat el català, estava neguitós per si escriuria bé o no la llengua. Aleshores es va començar a interessar per la part didàctica i científica de la llengua, va cercar material i, com que va veure que el que trobava no li plaïa, va anar estudiant pel seu compte i es va fer una formació personal, tot i que va seguir la carrera d'enginyer. A mi em va passar una cosa semblant, però en menor mesura. Quan vaig anar al seminari havia d'escriure cartes a la meva família. En aquells moments, la vida ordinària era en català, però la vida acadèmica es feia en castellà. I vaig decidir que volia escriure

Els llibres Ruaix

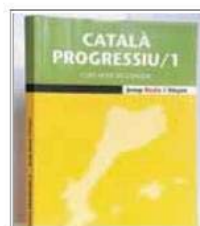
El català en fitxes
(1968) La primera edició data del 1968, però des d'aleshores s'han publicat un munt d'edicions de tot el material, tant de guies com d'exercicis.

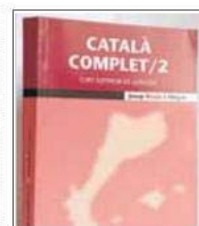
El català (1, 2 i 3)
(1984) Manuals per a l'aprenentatge de la llengua: temes introductoris, fonètica i ortografia (1), morfologia i sintaxi (2) i lèxic i estilística (3).

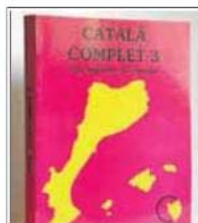
Català fàcil
(1983) Manual per facilitar l'estudi de la llengua catalana en un nivell bàsic. Té prop de trenta anys i ha tingut una extraordinària difusió.

Català progressiu
(1997) Curs mitjà de llengua. Conté uns temes introductoris i la morfosintaxi. Inclou també una antologia literària d'autors de la Renaixença.

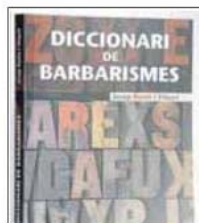
Català complet (1, 2 i 3)
(1997-98) Curs superior de llengua. Conté uns temes introductoris i un tractat de fonètica i ortografia. També incorpora una antologia literària.

Català complet (3)
(1997-98) Darrer volum del curs superior de llengua catalana, centrat en el lèxic i l'estilística (art d'expressar-se bé de paraula i per escrit).

Estudis de llengua
(2015) Recull ampliat i actualitzat d'una quarantena d'articles publicats per Josep Ruaix i Vinyet a la revista *Llengua Nacional*.

Diccionari de barbarismes
(2011) Selecció de la part més important del *Nou diccionari auxiliar*, concretament, del “repertori lexicogràfic d'interferències en el català d'avui”.

Nou diccionari auxiliar
(2011) Un diccionari que combina un vocabulari de barbarismes i un diccionari de dubtes, incorreccions, preferències i remarques lingüístiques.

Punts conflictius de català
(1989) Un esforç de síntesi sobre alguns aspectes de la normativa que han suscitat un ampli debat entre els professionals de la llengua.

les cartes a la família en català. Aleshores vivíem interns i ens escrivíem cada setmana amb els familiars. Com que volia fer les cartes ben fetes, vaig començar a informar-me i a consultar alguns llibres que tenia el meu pare i altres. La meva vocació lingüística referent al català em va venir en aquell moment.

I més tard va passar a ensenyar català als seus companys. Com va anar?

Com que em vaig dedicar de ple a això, vaig agafar una certa fama i venia gent a demanar-me que els corregís coses. Va ser llavors quan em vaig veure obligat a ensenyar català als meus companys. Quan es va presentar l'ocasió vaig fer un curset per correspondència i em vaig treure el títol de professor de català, que vaig exercir allà al seminari mateix. Per ensenyar català havia de buscar el sistema més útil i barat. Com que tots sabien castellà, no havia d'ensenyar-los què era un adjectiu o un complement directe, per posar un parell d'exemples. Aleshores vaig fer unes fitxes fent un reciclatge de l'ensenyament que ells havien rebut en castellà al que havien de rebre en català, però només agafant aquelles coses que eren diferents o importants. Van tenir èxit i van anar escampant-se. En aquell moment ja es veia que el franquisme s'acabava i que el català es reivindicava.

I com va passar a editar-les?

Doncs perquè s'hi van interessar gent d'Òmnium Cultural i, després d'ajudar-me a polir-les, les van editar.

I com és que es va permetre això durant el franquisme? No va tenir cap problema amb les autoritats?

En aquells moments, com ja he dit referint-me també al temps de Fabra, l'ambient era diglòssic. Al seminari, es feia tot en català, excepte l'ensenyament reglat, que es feia en castellà o en llatí. Val a dir que hi havia molt contrast entre l'alt clergat i el baix clergat. L'ambient eclesiàstic era privilegiat, perquè com que l'Església era una aliada del règim franquista, hi havia una certa tolerància i no hi havia gaire vigilància. Com he dit, el clergat que estava més a prop del poble no tenia cap problema, almenys en els llocs on jo em movia. En canvi, els bisbes o altres càrrecs de l'església que havien de tractar amb les autoritats franquistes havien d'utilitzar el castellà.

Com és que va entrar al seminari? D'on li va venir la vocació sacerdotal?

Primerament hi ha un tema familiar, perquè la meva família era catòlica i practicant. Després, perquè veia els capellans de la meva parròquia. I sobretot d'un d'aquests capellans en vaig quedar molt ben impressionat, perquè el notava molt proper als nois i ens animava a fer música i teatre, va fundar una escolania...

No va tenir cap problema per fer classes de català als seus companys?

Els problemes no venien pel català en si, sinó pel fet que això els distreia de les altres obligacions. Jo feia classes en hores no lectives dedicades a l'esbarjo. Algun superior es queixava que els alumnes no podien anar a fer la visita al Santíssim, per exemple. Però de dificultats més grosses no en vaig trobar. De fet, els professors del seminari eren molt simpatitzants de la causa catalana, però havien de guardar les formes envers les autoritats civils, que ens vigilaven una miqueta.

Més tard va anar a Roma, on va romandre uns sis anys. Què li va quedar d'aquella etapa lluny de l'Espanya franquista?

Em va impactar molt perquè aquí encara hi havia dictadura i allà ja hi havia llibertat, manifestacions, la premsa lliure... En l'aspecte acadèmic, vaig poder estudiar a fons, entre altres coses, la llengua que és la mare del català, el llatí, la qual cosa m'ha servit molt. A més a més vaig tenir molt bons professors i contacte amb gent d'altres cultures. L'ambient era molt cosmopolita i el contrast amb l'Espanya d'aleshores era impressionant.

Després va tornar a Catalunya i va reprendre l'activitat del català. Com va anar el procés de convertir el material que tenia en llibres i fitxes?

Primer de tot em feia les fitxes en paper i llavors les posava a la pissarra i els alumnes les copiaven. Després vam passar a fer-les en ciclostil, d'una manera molt elemental. Aquest material, com he dit, va arribar en coneixement de la gent d'Òmnium Cultural, que van creure que podia resultar útil per aprendre català a gent que havien fet la carrera de mestre i que interessava que poguessin ensenyar català. Es necessitaven persones que es reciclessin i aquest meu material va anar molt bé per a aquell objectiu.

En aquell moment, a més, gairebé no devia existir material per aprendre català...

N'hi havia, però era molt antiquat. I, a més a més, no tenia aquestes virtualitats que tenia el meu, que era fet expressament per a aquest tipus de persones que tenien una formació castellana i a qui, per tant, no els havies de repetir coses elementals de llengua, sinó que els havies de fer veure només les diferències entre el català i el castellà.

Suposo que l'experiència d'ensenyar català devia ajudar-lo molt a acabar d'adaptar el material.

Era una cosa simultània. Tot ensenyant català veies com havies d'adaptar el material i fent-lo també milloraves en els teus coneixements.

El primer material, 'El català en fitxes' (1968), l'hi va editar Òmnium Cultural a través de l'editorial Spes, però després va passar a editar-lo vostè mateix. Com va anar aquest procés?

Mentre jo era a Roma, Òmnium anava editant aquest material, però em vaig adonar que si volia fer-hi canvis i volia controlar aquest material del principi al final me l'havia d'editar jo. I vaig veure que el principal problema era la distribució. Aleshores havia sortit L'Arc de Berà; vaig parlar amb ells i es van encarregar de la distribució. Una editorial m'hauria condicionat en tot, com ara en el tipus de paper i en el preu, i jo volia fer-ho a la meua manera per tal de ser responsable de tot el procés.

No sé si té controlat tot el material que ha arribat a vendre?

Sí, ho tinc controlat, perquè soc bastant metòdic. En els moments actuals, de tots els títols que he fet, que són més de 60, se n'han divulgat més de 2.220.000 exemplars.

Déu n'hi do...

Val a dir que n'hi ha de totes les mides i alguns no arriben a llibres, com ara les carpetes d'exercicis i les claus o solucionaris [ens en mostra alguns exemples].

Suposo que és conscient que hi ha milers de persones que han après el català amb el seu material. Què li fa sentir això?

Doncs una profunda satisfacció, perquè he pogut fer un servei al país en un moment clau, el de la transició democràtica.

Deu acumular moltes anècdotes...

Sí. Contínuament trobo persones que em recorden que han après amb les meves fitxes i que fins i tot les conserven. En algun cas, fins i tot em demanen que hi posi una dedicatòria!

Quan mor Franco i es comença a reconèixer el dret a ensenyar català, com canvia el paper de les seves fitxes?

En els primers anys van fer molt servei, perquè s'havia de fer el reciclatge. Van tenir molta sortida fins als anys noranta. Després, quan l'ensenyament era reglat i hi havia uns programes d'estudi establerts per la Generalitat, van anar sortint llibres de text i tot aquest material meu va restar com a auxiliar o per a adults.

Vostè s'ha fet a si mateix i algú l'ha arribat a acusar d'intrusisme...

Això va ser al principi. Els va semblar que una persona aliena a la universitat no podia fer llibres d'ensenyament. Jo sempre he estat un *freelance*. A més, he tingut una bona entesa amb el meu bisbat per combinar la vocació i l'estudi del català.

Un home metòdic

Josep Ruaix és un home extremament metòdic. Ell mateix es defineix com “una persona pragmàtica” i reconeix: “M’agrada que les coses siguin molt útils. Més que mirar el disseny, vull que el llibre faci un bon servei.” De fet, un dels motius que van impulsar-lo a editar el seu propi material va ser precisament la voluntat d’establir els paràmetres i controlar tot el procés, sense interferències ni imposicions de cap mena. Quan es repassa tot el material que ha editat es posa de manifest la seva empremta, tant en allò que fa referència als continguts com al format dels llibres o el material editat. Ens comenta, per exemple, que les *Observacions crítiques* les ha editat en dos volums perquè no pesin tant: “M’agraden els llibres assequibles, que no es facin feixucs i que siguin fàcils d’utilitzar.” I, al mateix temps, sentència: “Quan estàs sotmès a les directrius d’un editor, tot això no ho pots decidir.” Tanmateix, reconeix que aquesta voluntat d’anar per lliure l’ha perjudicat en la mesura que s’ha mantingut “al marge de la universitat i dels cercles més elitistes”, la qual cosa li ha donat “una certa mala fama d’intrús”.

El català de plàstic, 4

2 ‘Generar’, un verb empobridor

Jordi Badia i Pujol

Blog *El clot de les Ànimes*, 19/01/2018

<https://blocs.mesvilaweb.cat/jbadia/2018/01/19/generar-un-verb-empobridor-el-catala-de-plastic-4/>

O potser caldria dir “empobridor i enfarfegador”. Mirem aquest exemple: si podem dir “La intervenció de Rufián **ha disgustat profundament** els diputats del PSOE”, per quins set sous hem de dir “La intervenció de Rufián *ha generat un profund disgust entre* els diputats del PSOE”?

Amb el verb *generar* ens passa molt sovint això que acabem de veure: que en podem prescindir completament. No és que sempre suplantí un altre verb, sinó que pot passar que simplement carregui la frase sense necessitat i en resulti una construcció totalment artificiosa.

Un altre exemple:

El suport del Barça al referèndum ha generat irritació entre el PP i Ciutadans.

Si en compte de “ha generat irritació entre” diem simplement **ha irritat**, de seguida veurem que la frase se simplifica i s’alleugereix:

*El suport del Barça al referèndum **ha irritat** el PP i Ciutadans.*

Per afavorir la naturalitat i la fluïdesa, sempre que ensopeguem amb *generar* hauríem de comprovar, doncs, si no podem prescindir-ne i convertir el nom que fa de complement directe en verb.

*Són dades que generen preocupació en la majoria d'estats > Són dades que **preocupen** la majoria d'estats.*

*Això li genera dubtes > Això la **fa dubtar**.*

*La situació els genera molta angouxa > La situació els **angoixa** molt.*

No sempre serà possible aquesta simplificació tan directa. Aleshores, haurem de canviar *generar* per un altre verb o construcció més precisos. Ho veurem tot seguit. Però abans observem que, molt sovint, el verb *generar* va lligat a idees de “negativitat”. Ho hem vist en els exemples precedents, amb noms com ara *disgust*, *irritació*, *preocupació*, *dubte* i *angoixa*. I en trobaríem molts més: *decepció*, *incertesa*, *por*, *ràbia*, *desafecció*, *tensió*, *conflicte*, *pressió*...

*Estar un any sense guanyar em genera molta decepció > Estar un any sense guanyar em **fa sentir molt decebut**.*

*Ara mateix em genera molta més incertesa i por la deriva ultranacionalista d'Espanya > Ara mateix em **causa molta més incertesa i por** la deriva...*

*Europa continua generant desafecció entre el jovent > Europa continua **motivant desafecció al jovent**.*

*La nostra situació laboral ens genera molta ràbia > La nostra situació laboral ens **fa enrabiar molt**.*

*El portaveu socialista a les Corts Valencianes va dir que el PP es dedicava a generar tensió i enfrontament amb Catalunya. > El portaveu socialista a les Corts Valencianes va dir que el PP **originava tensió i enfrontament** amb Catalunya.*

*L'actuació del govern genera molts dubtes a la població. > L'actuació del govern **fa que** la població **tingui** molts dubtes.*

També trobarem qui-sap-los exemples de l'àmbit oposat, amb sensacions o sentiments positius: *il·lusió*, *felicitat*, *confiança*, *tranquil·litat*...

*Catalunya continua generant confiança en els inversors internacionals > Catalunya continua **despertant** confiança...*

*És un envit difícil, però de debò que em genera molta il·lusió > És un envit difícil, però de debò que m'**il·lusiona** molt.*

*Això li genera una gran tranquil·litat > Allò el **tranquil·litza** molt.*

*Us confesso que em genera molta felicitat > Us confesso que em **fa** molt **feliç**.*

Així mateix, és habitual de sentir o llegir el verb *generar* al costat de mots com ara *polèmica*, *crítica*, *escàndol*, *expectativa*... És a dir, els que designen tot allò que es pot amplificar públicament. En aquests casos, tampoc no hem de permetre que aquesta moda arraconi verbs més precisos o genuïns:

*La donació dels assistents a la boda de Messi genera una gran polèmica > La donació dels assistents a la boda de Messi **aixeca** una gran polèmica*

*El discurs de la vice-presidenta va generar molt rebombori > El discurs de la vice-presidenta **va moure** molt rebombori*

*El nou llibre ha generat molta expectació. > El nou llibre **ha desvetllat** molta expectació.*

*L'espectacle ha generat crítiques. > L'espectacle **ha suscitat** crítiques.*

*La imatge ha generat una forta activitat a les xarxes socials. > La imatge **ha motivat** una forta activitat a les xarxes socials.*

*Al grup li agrada **generar** escàndol a la ciutat. > Al grup li agrada **moure** escàndol a la ciutat.*

Finalment, un dels camps en què s'ha escampat més indiscriminadament el verb *generar* és el de l'economia.

*Això vol dir que genera el màxim dèficit anual de tot Europa. > Això vol dir que **origina** el màxim dèficit anual de tot Europa.*

*El centre comercial genera molta activitat als restaurants del barri. > El centre comercial **porta** molta activitat als restaurants del barri.*

*Ha insistit a dir que calia generar possibilitats d'ocupació a Mallorca. > Ha insistit a dir que calia **promoure l'ocupació** a Mallorca.*

És una bona cosa que els ciutadans sàpiguem com s'ha generat el deute.
> *És una bona cosa que els ciutadans sàpiguem com s'ha **originat** el deute.*

Creu que caldria revisar els costos financers generats per la confiscació del ministeri. > *Creu que caldria revisar els costos financers **ocasionats** per la confiscació del ministeri.*

El significat d'aquest verb és molt delimitat. Vol dir 'procrear', 'engendrar', és a dir 'produir un ésser'. S'aplica també en el terreny matemàtic i físic i en el de la lingüística (hi ha una teoria lingüística anomenada *gramàtica generativa*).

En conclusió, el verb *generar*, com ja hem vist en algun altre cas, és un d'aquells mots que ens empobreix i ens perjudica lingüísticament, perquè suplanta una varietat de recursos genuïns i, fins i tot, altera l'estructura de les frases i les fa més artificioses.

3 No sabem humiliar adversaris

Maria Rodríguez Marín

Ara, 04/02/2018

https://www.ara.cat/opinio/No-humiliar-adversaris_0_1955204498.html

Després de les filtracions dels missatges de Puigdemont a Comín, segur que a la Moncloa es devia sentir un sonor “*¡Tooooooma!*” que devia fer tremolar les parets. Sort que no em toca a mi analitzar el joc brut imperant en aquesta mena de pati d'escola i em puc distreure intentant traduir al català aquesta expressió. Qui sap, potser d'aquí poc es filtraran els missatges entre Rajoy i Santamaría d'aquell dia. Ai, no, que nosaltres no som d'eixe món.

Intento tornar a la meua infància per recordar com expressàvem aquest sentiment irrefrenable de satisfacció amb la humiliació de l'altre. I sens dubte sovint recorriem a aquest “*¡Tooooooma!*” Com m'agradaria tenir encara els avis materns per poder-los preguntar què deien ells! Els diccionaris no són ben bé el mateix, esclar. I, malauradament, no em permeten sortir d'aquest mal pas.

En castellà l'imperatiu del verb *tomar* fa tots els papers de l'auca. Tant es fa servir per cridar un gos (aquesta és fàcil: diem “Té”) com per assenyalar alguna cosa com un càstig, expiació o desengany: “*¿No te dije que corrías peligro? Pues, toma*”. “Doncs aquí ho tens” (igual que en anglès segurament dirien

“*Here you are*”; de cap manera som els únics que no ho expressem amb una sola paraula). O, fins i tot, segons el context, “Doncs, au” o “Doncs, apa”, que és com venir a dir “Tira endavant com puguís, tu t’ho has buscat”. Perquè, de fet, tant *au* com *apa* són interjeccions que animen a fer alguna cosa (bona o dolenta), a prendre una decisió. El problema és que també poden expressar sorpresa (l’*¡hala!* o *¡anda!*), i això a l’oral funciona de meravella, ara bé, reflectir-ho a l’escrit ja són figures d’un altre paner.

Però anem al nostre cavall de batalla particular, el *¡Toma!* (o *¡Toma ya!*) que serveix per manifestar als quatre vents que hem triomfat, el que allarga més o menys la *o* en funció de la magnitud de la caiguda de l’adversari. El diccionari de la RAE recull *tómate esa* (i *chúpate esa*), i diu que sovint s’hi afegeix *y vuelve por otra*. Una mena de *beu-te aquest ou, que l’altre es cou!*, que és el que proposa el castellà-català de l’Optimot (per cert, es busquen voluntaris i mecenaires per començar l’actualització que demana a crits!) És una expressió que està molt bé, fa molta gràcia, però ja es veu que no ens servirà a tot arreu. Per exemple, no serà gaire creïble si l’hi fem dir a algú que en realitat ha dit “*¡Toma!*” (si no és que és un personatge inventat, de còmic...). És una llàstima que no sigui una expressió prou coneguda, perquè llavors la podríem reduir a la meitat i seria més funcional. Amb *beu-te aquest ou!* no caldria recórrer a intents fallits de traducció literal com ara *menja’t aquesta!* Altres opcions proposades pel diccionari: *fort!*, *massa poc!* Les compro, però a mitges: són toves, ambigües, i no remetent directament al significat que busquem.

Finalment, una petita perla. He trobat una expressió, que segons el *Diccionari català-valencià-balear* es diu a l’Empordà, que podria fer el fet: *a mig!* “Es diu quan sentim o veiem que algú ha rebut una tupada [sic] o un cop, per significar-li que n’estem contents o que en mereixia més” (a Mallorca, una *tupada* és una *pallissa*, i *tupar*, *donar cops*). Que bé si aquestes expressions es poguessin popularitzar, que bé si fos fàcil estendre-les, que bé si fóssim un país normal... Déu-n’hi-do, quants desitjos. I què, com diuen *déu-n’hi-do* en castellà? Qui no es consola és perquè no vol.

4 Parlem d'escorcollar

Gabriel Bibiloni @bibiloni

El blog de Gabriel Bibiloni, 21/03/2018

<http://bibiloni.cat/blog/?p=2695>

Arran dels fets polítics que se succeeixen al Principat, seguit seguit ens fartam de sentir per TV3 i Catalunya Ràdio que la policia ha *registrar* aquest o l'altre local o que s'hi ha fet un *registre*. No és un simple error dels redactors o presentadors de les notícies, sinó una voluntat explícita dels responsables lingüístics dels mitjans, que han donat totes les benediccions al mot –malgrat que amb aquest significat no figura al DIEC–, tal com mostra la fitxa corresponent del seu lamentable llibre d'estil —l'És a dir—, veritable instrument de deturpació del català. De l'assalt a la normativa que fa aquest llibre d'estil en vaig fer una anàlisi en [aquest article](#). El cas de *registrar* només és un entre els molts que podríem esmentar de promoció d'hispanismes contra allò que hem convingut a denominar la normativa. No parlem ja dels hispanismes recollits en els diccionaris més de referència, que són incomputables.

En totes les llengües del nostre entorn –francès *enregistrer*, anglès *to register*, italià *registrare*– *registrar* significa 'inscriure en un registre' o significats pròxims (registrar els sentiments en un diari o registrar els termòmetres unes temperatures). Només l'espanyol ha creat el significat d'escorcollar o inspeccionar un local o una persona. Aquesta accepció en català és, doncs, un hispanisme i modern. Hi ha la variant *enregistrar*, blasmada per Coromines, qui la considera gal·licisme innecessari, que en català modern cobreix el significat d'emmagatzemar dades (sons, imatges, etc.) en algun suport per a reproduir-les quan calgui. Forma consolidada i que permet de substituir l'hispanisme *gravar*, que també circula profusament pels estudis dels mitjans audiovisuals.

Quin motiu hi ha per a usar en els mitjans públics un hispanisme com *registrar* si tenim un mot tan precís com *escorcollar*, i encara altres com *inspeccionar*, *regirar*, etc? És necessari? Els habituals defensors de la "llengua real" sovint ens diuen que cal donar el llum verd als hispanismes que "cobreixen una necessitat comunicativa". Un cas bàsic podria ser el mot *bolso*, que –argumenten ells, no nosaltres– aporta precisió enfront del català *bossa*, certament polisèmic. Però instal·lats en els seus esquemes ens podem demanar què aporta el mot *registrar* amb el significat que ens ocupa? Doncs en aquest cas no aporta més que confusió: el que aporta funcionalitat és la distinció entre *registrar* (inscriure en un registre) i *escorcollar* (inspeccionar un local o una persona).

Una altra plaga als nostres mitjans, hispanisme evident, és l'ús transitiu de *cessar*, equivalent a *destituir* ("els consellers cessats"). Què aporta aquest ús de *cessar* quan tenim un mot tan precís com *destituir*? No aporta res; ben al contrari, allò que és d'interès és la distinció entre *destituir* (transitiu) i *cessar* (intransitiu), que practiquen totes les llengües de l'entorn menys l'espanyol. Ara les necessitats comunicatives s'han fet fonedisses, i l'única raó que tenen els responsables dels criteris lingüístics de la CCMA per a admetre el barbarisme *cessar* és que a ells els agrada. No hi ha cap altra raó. El gust d'un petit grapat de persones convertit en criteri per als grans mitjans públics del país, fins i tot en contra del criteri de l'Institut d'Estudis Catalans. Un escàndol. I l'única raó per a admetre *registrar* amb el significat espanyol és que a ells els agrada. O que *escorcollar* no els agrada, potser perquè és "massa català". Igual que deuen ser massa catalans *oncle* o *habitatge* i per això promouen *vivenda* i *tiet*. Igual que refusen dràsticament *cercar* o *romandre*, que també deuen ser "massa catalans".

TV3 i Catalunya Ràdio havien de servir per a redreçar i dignificar el català i han estat d'ençà de la seva creació (no tant en els primers temps) un instrument d'espanyolització i deturpació de la nostra llengua. I aquest trist paper creix i es reforça a mesura que els responsables lingüístics es van radicalitzant en un entorn en què sembla que hi ha una cursa per a veure qui és més "progre" i més bon enterrador dels principis amb què tanta gent ha treballat per al redreçament del català. El temps passa i ningú no fa res. A propòsit, *escorcollar* originàriament significa 'llevar el corcoll', que és un insecte que rosegava els cereals i els llegums fins a deixar-los fets una desgràcia.

Sobre 'cessar', vegeu també [Cessau de dir el president cessat!](#), de Jaume Corbera (blog *El do de la paraula*, 19/12/2017); sobre 'registrar', ['Registrar' i 'escorcollar': un cas de servilisme lingüístic](#), de Jordi Badia (blog *El clot de les Ànimes*, 04/09/2015).

Vegeu també altres entrades de Gabriel Bibiloni al seu blog: [Si jo hagués estat Pompeu Fabra](#) (28/02/2018), [So n'Espases? De debò?](#) (23/03/2018), [«Policial» o «policiàc»?](#) (28/03/2018), [«Finestres d'oportunitat» i altres finestres i portes](#) (31/03/2018), [«El primer d'octubre», no «l'u d'octubre»](#) (02/04/2018).

► Dibuix de Jordi Soler publicat a *El Punt* el 28 d'octubre del 2009

5 I per què es parla el català?

Rudolf Ortega @Rudolf_Ortega

El País, 28/02/2018

https://cat.elpais.com/cat/2018/02/28/cultura/1519816191_182190.html

La pregunta del titular seria absurda si no fos que, des d'aquest racó de món, hem contradit totes les dinàmiques de substitució lingüística conegudes, i a dia d'avui el fet que es parli el català amb l'extensió amb què ho fem, i que tingui una posició "privilegiada" en comparació amb la resta de llengües sense estat d'Europa, és considerat com una fenomenal anomalia. I poso "privilegiada" així, entre cometes, perquè malgrat la formulació amable que atorga l'ordenament jurídic espanyol a les *altres* llengües, cal recordar que la salut del català no ha depès mai dels vincles amb l'Estat.

Tampoc s'han de buscar els motius de la pervivència de la llengua en allò de la "fidelitat lingüística", per la qual s'ha atribuït als parlants de català un comportament resistencialista que, estranyament, no sembla tenir cap altra comunitat de parlants d'Europa. Només els catalans som així de linguocèntrics? Ningú més ha plantat cara com nosaltres a una llengua d'abast mundial? Lluny de creure en explicacions sentimentals, farem bé de considerar els punts següents:

Primer, durant el segle XIX, Catalunya experimenta un creixement demogràfic extraordinari, que fa augmentar la població de 850.000 a 1.700.000 en només 60 anys. Aquest fenomen, combinat amb la revolució industrial, amb l'epicentre a Barcelona, permet no tan sols mantenir l'excedent de població en el propi domini lingüístic (a diferència del que passa amb el gallec, o amb les llengües regionals franceses, castigades per l'emigració als centres industrials), sinó també eixamplar-ne la base, a través de la incorporació de la immigració valenciana i de la primera immigració castellanoparlant, que acaba aprenent la llengua catalana per un procés d'immersió comunitària i de classe.

Segon, també al segle XIX, Espanya és un país profundament analfabet. A mitjan segle es calcula que l'alfabetització ronda el 25%, un percentatge molt més baix en el cas de les dones, que eren les qui transmetien la llengua: 11,5% el 1860, 19,9% el 1877, 26,6% el 1887 i 33,5% el 1900. I cal tenir present que, en un context sense mitjans de comunicació audiovisual (falta molt per a la ràdio), només l'escola era un possible focus de castellanització. No és estrany, doncs, que es calculi que, a principi del segle XX, a Catalunya només fos castellanoparlant de llengua materna el 5% de la població.

Tercer, l'extensió social del català es conjuga, a la segona meitat del segle XIX, amb la recuperació de la producció escrita en llengua catalana, un fenomen que s'estén per tot Europa i que viuen també llengües properes com el gallec i l'occità. A diferència d'aquestes dues llengües, però, el català té una base popular en creixement i una classe dirigent que converteix la llengua en un element associat a una identitat i a una determinada reivindicació política. Hi ha, per dir-ho així, una mena d'*aliança espontània* entre classes que afavoreix el català.

Quart, la demanda política de l'oficialitat topa sistemàticament amb la negativa de l'Estat espanyol, que a la llarga s'hi avindrà a contraccor. Primer amb les negatives a les Bases de Manresa (1892) i a la primera petició formal d'oficialitat (1916), quan el Congrés dels Diputats va sotmetre a votació la petició de la Lliga Regionalista. Finalment, l'oficialitat del català arriba amb la República per la via dels fets consumats, quan l'Estatut de Núria proclama l'oficialitat única per al català i la Constitució republicana hi posa el pedaç de la cooficialitat, en una formulació que, amb lleugers retocs, reprendrà la Constitució de 1978.

► Estatut d'Autonomia de Catalunya (1932)

I cinquè, l'actual Constitució espanyola no atorga a les llengües cap reconeixement més enllà d'una proclamació benintencionada (article 3.3). Ben al contrari, es limita a admetre la cooficialitat mentre així ho determinin els respectius Estatuts d'autonomia (article 3.2), la qual cosa consagra la fragmentació de la llengua i fa que, paradoxalment, pugui ser igual de constitucional reconèixer el català (Catalunya) com no (Aragó). Amb la Constitució a la mà, res no impedeix que l'estat pugui ser oficialment monolingüe en castellà, i ha estat l'Estatut, amb les lleis de Normalització i de Política Lingüística consegüents, el que ha permès afirmar-se a la llengua catalana.

Vegeu també, del mateix autor i en el mateix mitjà, [L'imperi \(de la llei\) contraataca](#) (14/02/2018) (sobre la sentència del TC sobre l'aranès), [Un Fabra menys mític](#) (01/03/2018), [Més responsabilitat que entusiasme](#) (07/03/2018) (sobre la Llei de normalització lingüística de 1983), [Sense notícies de la casella fantasma](#) (14/03/2018).

6 Per no parlar dels pronoms febles

Quim Monzó @QuimMonzo

La Vanguardia, 16/03/2018

<http://www.lavanguardia.com/opinion/20180316/441551768337/per-no-parlar-dels-pronoms-febles.html>

Una platja. Un noi i una noia asseguts, l'un al costat de l'altra. Es miren. Ella es mossega el llavi inferior mentre li somriu. La mirada d'ell també és de desig. Només que un dels dos faci el primer pas, tot seran petons i abraçades. Llavors ell li dona un cor de paper amb una frase escrita: "Se io starei con te sarei felice". Ella la llegeix i s'horroritza. Li assenyala la paraula que no hi quadra: "¿'Sarei'?". Li torna el cor, s'aixeca i corre cap a casa seva (una casa impressionant, per cert). Ell surt darrere seu, però s'entrebanca i cau damunt la sorra, on –oh, meravelles de les llicències narratives– hi ha un llibre de gramàtica italiana. Comença a llegir-lo i això li fa veure en què s'ha equivocat. El·lipsi. Després, el noi arriba a ca la noia, truca a la porta i, per mitjà de cartells on ha escrit correctament les diferents formes del subjuntiu, li demostra que ha après la lliçó, almenys la dels temps verbals. La noia (una preciositat; es diu Marina Giubelli i n'estic enamorat) somriu a cada cartell que li ensenya, veu que hi ha posat voluntat, el perdona, es fan un petó i comencen a ballar, que és la manera fina de suggerir visualment que es posen a cardar com a posseïts.

Vaig descobrir aquest videoclip fa un munt de mesos: [Il congiuntivo](#). Em va fascinar que algú decidís fer una cançó per explicar als italians com s'ha d'utilitzar aquest temps verbal. La sorpresa va ser, a finals de gener, saber que el seu autor, el cantant Lorenzo Baglioni, participaria al Festival de Sanremo. Baglioni és un florentí que va decidir escriure aquesta cançó empès pel desig d'aprendre a fer servir bé el subjuntiu. Ha estat professor de matemàtiques (matèria en què es va llicenciar) i ha escrit també cançons memorables sobre trigonometria, l'oxidoreducció, el teorema de Ruffini i les lleis de Kepler i de Mendel. Sempre que he mirat el videoclip –un piló de vegades– m'he fet la mateixa pregunta: ¿hi ha gent que es nega a mantenir relacions sexuals amb algú que li agrada perquè fa servir una gramàtica infecta?

Doncs sí. El portal de cites online Zoosk (més de quaranta milions d'usuaris) té un estudi fet entre els seus abonats que conclou que moltes persones es frenen quan veuen que la persona amb qui estan lligant no fa servir bé la gramàtica o escriu amb faltes d'ortografia. Sobretot, les dones. A les xarxes socials la gent contacta per mitjà de paraules, i si no és que vols follar amb un sotacarro, algú que no sap escriure amb un mínim de correcció destrema. No és com als

bars, on la primera impressió és la cara, la mirada. Tot i que no sempre vagin de bracet, la gent relaciona sintaxi amb intel·ligència i nivell cultural. Sempre ha estat així. Quantes vegades, abraçat a algú i a punt de caure lentament sobre els llençols, hi ha qui descobreix, a la tauleta de nit d'aquest algú, una novel·la de Mónica Carrillo a mig llegir i immediatament desfà l'abraçada, mussita alguna excusa (en general, poc versemblant), es torna a vestir i se'n va a correueta escales avall fins arribar al carrer i buscar ràpidament un taxi.

7 El catanyol es cura

Pau Vidal @pauetvidal

El catanyol es cura. Interferències castellà-català (Barcelona: Barcanova, 2012), pàg. 86-88

Sí, la sopa d'all

EXEMPLE D'ÚS: «Es tracta d'una proposta molt **novedosa**.»

ÚS CORRECTE: «Es tracta d'una proposta molt **innovadora/nova**.»

La sopa d'all amb premi

EXEMPLE D'ÚS: «Un dels espectacles més **exitosos** de la temporada.»

ÚS CORRECTE: «Un dels espectacles **de més èxit** de la temporada.»

EXPLICACIÓ: Un home **exitós** és, doncs, un home **amb èxit / triomfador**.

La sopa d'all amb premi i manilles

EXEMPLE D'ÚS: «**Exitós** debut del baríton al Liceu.»

ÚS CORRECTE: «Debut del baríton al Liceu **amb èxit**.»

EXPLICACIÓ: Si l'adjectiu *exitós* ja és calc de l'anglès *successful*, anteposar-lo al substantiu que acompanya és un calc sintàctic (com ara «100 magnífics habitatges de promoció limitada» en lloc de «100 habitatges magnífics de promoció limitada») que fa que sembli difícil de corregir. Si el context ho permet, també serà útil **triomfant** («La família Servià tanca un 2011 **triomfant** en el món del motor») i en registres formals, **reeixit**. En un titular, per exemple, funcionaria: «**Reeixit** debut del baríton...»

La mida és el que compta

EXEMPLE D'ÚS: «Cargols, molt bé. Però de quin **tamany**?»

ÚS CORRECTE: «...Però de quina **mida**?»

EXPLICACIÓ: Segons els casos hi escauran més **grandària, format, volum o dimensions**.

I mal avinguts

EXEMPLE D'ÚS: «**El desencontre** entre Compromís i Esquerra dificulta la formació de grup parlamentari al Congrés.»

ÚS CORRECTE: «**Les desavinences / les discrepàncies / els desacords** entre Compromís i Esquerra...»

Assassí potencial

EXEMPLE D'ÚS: «**Treu-li** el ganivet, que encara es buidarà un ull!»

ÚS CORRECTE: «**Pren-li** el ganivet que encara es buidarà...»

EXPLICACIÓ: Recordeu el famós anunci d'en Cruyff i el xupaxup i les befes conseqüents?: «El futbol m'ho ha donat tot a la vida. El tabac quasi **me la treu**.» Doncs això: el tabac **et pren** la vida.

Amb aquestes entrades acabem el nivell B o mitjà d'El catanyol es cura, de Pau Vidal. Amb la pròxima tanda començarà el nivell C o superior.

8 Marques de cotxes

Antoni Lluís Martí

Prenint el demble a les paraules. Defensa de la llengua, etimologia, història, curiositats (Palma: Documenta Balear, 2009), pàg. 214-216

Les darreres setmanes he parlat de l'origen del mot *carro* i també *cotxe*, i avui us parlaré dels noms de marques de cotxes. Moltes corresponen als llinatges dels seus primers fabricants. Aniré citant-los per ordre alfabètic, amb el nom del fundador de l'empresa i l'any del començament de l'activitat.

Austin (Herbert Austin, 1905). *Austin* és una forma acurçada d'Augustin 'Agustí'. *Chevrolet* (Louis Chevrolet, 1911). Correspon a un diminutiu de *chevreuil* 'cabirol', com si diguéssim 'cabirollet'. *Chrysler* (Walter P. Chrysler, 1924). El cognom sembla una adaptació gràfica a l'anglès de l'alemany *Krist(al)er*, patronímic d'un diminutiu del nom propi *Kristian*. *Citroën* (André August Citroën, 1919). *Citroën* és el cognom neerlandès *Citroen* modificat a França amb els dos punts damunt la e per adaptar-lo, fins a un cert punt, a la pronunciació francesa, i

significa 'productor (o venedor) de llimones'. *Ferrari* (Enzo Ferrari, 1939). Llinatge italià que també tenim a Mallorca, i que significa 'ferrer'. *Ford* (Henry Ford, 1896). Correspon al nostre Gual. *Honda* (Soichiro Honda, pels anys quaranta, no he pogut aclarir exactament quan). *Honda*, en japonès, és un compost del mot *hon*, 'principal' i *da* 'arrossar' (camp plantat d'arròs). *Lancia* (Vincenzo Lancia, 1906), llinatge que significa 'llança'.

Atenció especial mereix el cas de *Mercedes-Benz*. Gottlieb Daimler començà fabricant cotxes pel seu compte l'any 1890, i Karl Friedrich Benz, l'any 1885 ja havia construït un tricicle a motor, i cotxes de quatre rodes a partir de 1893. L'any 1926 es constituí la societat *Daimler-Benz*, que posà al mercat un tipus de cotxe que abans havia sortit amb el nom de *Daimler* al qual va rebatejar amb el nom de *Mercedes*, que amb el temps reemplaçà en la societat el nom de *Daimler*.

Morris (William Morris, 1913). És una forma anglesa del nom propi Maurici. *Opel*. Adam Opel fabricava màquines de cosir per devers l'any 1863, i cotxes a partir del 1899. *Peugeot* (Armand Peugeot, 1894). Peugeot significa 'fabricant o venedor de pega'. *Porsche* (Ferdinand Porsche, 1947) Aquest cognom alemany sembla que és una variant de l'eslau Borschke, derivat del nom propi Borís. *Renault* (Louis Renault, 1998). Correspon al llinatge català Reinal o Reinalt, procedent d'un antic nom germànic, *Raginalt*. *Rolls-Royce* (Charles Stewart Rolls i Henry F. Royce, 1904). Rolls és derivat del nom germànic *Rolf* (Rodolf), i *Royce* és una variant de forma de *Royse*, potser derivat del llatí *Rosa* o d'un antic nom germànic. *Škoda* (Emil von Škoda, que començà amb maquinària agrícola l'any 1869). *Škoda* sembla que en txec significa 'perill' o 'pèrdua', nom no gaire apropiat per a una marca comercial. *Suzuki* (Michio Suzuki, 1955), és un llinatge japonès molt corrent, sembla que format amb els mots *suzu* 'campana' i *ki* 'arbre'.

Un altre cas notable és el de la marca *Tata*, un cognom hindi no gaire freqüent, el del magnat Jamsetji Tata, que dins la segona meitat del segle XIX fundà a Bombai una fàbrica de teixits, i que impulsà molts de negocis industrials, com el dels cotxes a partir del 1991. Sembla que és el principal grup d'empreses de l'Índia.

Hi ha unes quantes marques que estan basades, o inspirades, en el cognom dels seus fundadors o propietaris, però notablement canviades. El cas d'*Audi*, per exemple. August Horch començà a fabricar-lo a partir de 1909 amb el seu cognom, però després el canvià pel seu equivalent llatí (*horch* és l'arrel del verb *horchen* 'escoltar', com *audi* ho és del verb llatí *audire*). *Toyota* és el nom d'una

empresa d'origen familiar el cognom de la qual és Toyoda, compost amb els mots *toyo* 'abundant', i *da* 'arrossal' (camp sembrat d'arròs), que també es pot dir *ta*. Resulta que per escriure Toyoda, en japonès, es necessiten deu traços de ploma o pinzell, mentre que per escriure Toyota es fa amb vuit, i per esser el vuit un nombre de bon auguri, feren en la marca comercial aquest petit canvi. *Mazda* fou fundada per Matsuda Jujiro l'any 1931. Matsuda és un cognom format per *matsu* 'pi' i *da*, que ja he comentat. Potser perquè era un cognom tan corrent, preferí utilitzar per a la seva marca *Mazda*, que s'hi sembla, i que correspon al nom del déu de la religió iraniana anomenada *mazdeisme*.

Altres marques de cotxes no tenen res a veure amb noms de família o de persona. Començaré per les europees. BMW és la sigla corresponent a la firma *Bayerische Motoren Werke* (fàbrica de motors de Baviera, fundada a Munic l'any 1916). FIAT correspon a *Fabbrica Italiana Automobili Torino* (Fàbrica italiana d'automòbils Torí, fundada el 1899). SEAT ho és de *Sociedad Española de Automóviles de Turismo*, fundada el 1950), i SAAB de *Svenska Aeroplan Aktiebolag* (Companyia Sueca d'Aeroplans, fundada el 1937).

Volkswagen fou fundada per ordre de Hitler l'any 1937 amb el nom de *Gesellschaft zur Vorbereitung des Deutschen Volkswagens GmbH*, és a dir, 'companyia per al desenvolupament del cotxe popular'. En efecte, *Volkswagen* significa 'cotxe popular'. La sueca *Volvo* duu un nom llatí que significa 'don voltes', i és perquè el seu fabricant, abans de dedicar-se als cotxes, l'any 1926, havia produït rodaments de bolles amb la mateixa marca. *Land Rover*, que començà a fabricarse a Anglaterra l'any 1948, significa 'rodamón'. La marca russa més coneguda al nostre país, amb tot i que no gaire, és *Lada*, que sortí el 1980. *Lada* és el nom de la deessa de l'amor i de la bellesa en la mitologia eslava, com Venus ho és en la llatina.

I acabarem amb algunes de l'Extrem Orient. La japonesa *Subaru* duu el nom del grup d'estels conegut aquí per les Plèiades o, popularment, les Cabrelles. *Nissan* és una fusió dels mots ***Nippon Sangyo*** 'indústries japoneses' (fundada el 1928). I acabem amb les coreanes: *Kia*, començà fent bicicletes l'any 1944, i cotxes, amb llicències d'altres fabricants, l'any 1986. És un nom compost de *ki* 'revelar-se, sortir a llum' i *A* per Àsia. El significat és, poc més o menys, 'emergent d'Àsia'. *Ssang Yong*, començà a produir cotxes l'any 1954. Significa 'dracs bessons' (potser el seu primer logotip foren dos dracs iguals, però no ho he pogut aclarir). *Hyundai* (de *Hyundai Motor Company*, fundada el 1967), significa 'modernitat', i *Daewoo* (des de 1967) 'gran univers', en coreà.

9 Enllaços i convocatòries

- ▶ Presentació del llibre [**La nova normativa a la butxaca. L'Ortografia catalana i la Gramàtica de la llengua catalana: principals novetats**](#), de **Neus Nogué Serrano** (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2018), **10 d'abril a les 19h**, llibreria Documenta (Pau Claris 144, Barcelona), i **17 d'abril a les 19h**, llibreria Alibri (Balmes 26, Barcelona). El **7 de maig** també es presentarà a Elx.
- ▶ [**Jornada d'Onomàstica de les Terres de Penyalosa**](#), VI Jornada de la Societat d'Onomàstica, Atzeneta i Vistabella del Maestrat, **4, 5 i 6 de maig de 2018**. [Inscripcions fins el 20 d'abril](#)
- ▶ [Pràctiques lingüístiques, un model d'èxit del Consorci per a la Normalització Lingüística](#) (Notícies del CNL, 06/04/2018)
- ▶ Òscar Adamuz, [La Franja, malgrat tot](#) (Moviment Franjolí, 24/03/2018)
- ▶ [Dites i refranys catalans. Paremiologia catalana, núm. 26](#) (abril 2018)
- ▶ Pere Cardús entrevista [Carme Junyent: "Les conseqüències socials de separar els nens per opció de llengua serien brutals"](#) (VilaWeb, 18/02/2018)
- ▶ Moisés Pérez, [Gols en llengua pròpia](#) (El Temps, 24/02/2018)
- ▶ Jessica Mouzo Quintans i Pilar Álvarez, [Quin és el nivell de castellà dels nens catalans?](#) (El País, 21/02/2018)
- ▶ Màrius Serra, [I ens queixem dels diacrítics](#) (La Vanguardia, 13/03/2018)
- ▶ Àlex Milian, [Una llengua mor al jardí d'Alemanya](#) (El Temps, 27/03/2018)
- ▶ [Presentació del Portal Pompeu Fabra, que conté la versió digital de les 'Obres completes' de Fabra](#) (Generalitat de Catalunya, 01/03/2018)
- ▶ Judit Larios, [El valencià, ara a l'abast de tots els alumnes](#) (El Punt Avui, 15/03/2018)
- ▶ Violeta Tena, [La toponímia de Castelló, en compàs d'espera](#) (El Temps, 26/02/2018)
- ▶ Eduard Ferrando, [El valencià i les Falles](#) (Diari La Veu, 13/03/2018)
- ▶ Raül Garcia i Aranzueque, entrevista a Anna Chaler, directora de l'escola La Masia, de Museros: ["La llengua considerada de prestigi era el castellà"](#) (El Punt Avui, 29/01/2018)
- ▶ Miquel Valdivia i Carme Junyent, [Com es revitalitzen les llengües minoritzades a Europa?](#) (VilaWeb, 29/01/2018)